

ΝΙΚΗ ΧΩΡΙΣ ΦΤΕΡΑ

ΤΟΥ ΜΑΞΟΥΕΛ ΑΝΤΕΡΣΟΝ ΑΠΟ ΤΟΝ ΘΙΑΣΟ
ΕΛΣΑΣ ΒΕΡΓΗ

ΤΟΥ ΣΥΝΕΡΓΑΤΟΥ ΜΑΣ Κ. Μ. ΚΑΡΑΓΑΤΣΗ

Ἡ «Ἀπτερος Νίκη» τοῦ Μάξουελ Ἀντερσον ἔχει «θέσιν» ἱστορική, κοινωνική καὶ ἠθική. Θέσιν πού δέν περιορίζεται σιά στενά ὅρια ἑνὸς θέματος, ἀλλ' ἀγκαλιόζει πλατύτερα μιά νοοτροπία πού ἐκπηγάζει ἀπὸ κακόβουλη παρανόησι τῶν διδαγμάτων

Ἡ Ἑλσα Βεργή καὶ ὁ Τ. Καρούσος σὲ μιά σκηνή τοῦ ἔργου

τῶν τοῦ Χριστιανισμοῦ, καθὼς κι' ἀπὸ νοσηρὴ ἐξόγκωσι τοῦ αἰσθήματος τῆς βιολογικῆς ὑπεροχῆς τῶν Λευκῶν ἀπέναντι στοὺς Ἑγχρώμους. Ὁ συγγραφεὺς τοποθετεῖ τὴ δράσι τοῦ ἔργου του στὴ Μασαχουσέτη τοῦ 1800, ἐστία, τότε, τοῦ πιὸ στενοκέφαλου θρησκευτικοῦ καὶ φυλετικοῦ πουργανισμοῦ. Λέμε «τότε», γιὰτὶ ἔκτοτε τὰ πράγματα ἔλλαξαν ριζικά.

Στὶς Ἠνωμένες Πολιτεῖες, τὸ τέρας τοῦ ἀντιρασισμού συγκλονίζεται ἀπὸ τοὺς στερννοὺς σφαιδασμοὺς τοῦ ἐπιθανατίου ρόγχου.

Σημειωτέον ὅτι ὁ ἐξαλειπτόμενος ἀντιρασισμὸς τῶν Ἀμερικανῶν περιορίσθηκε πιά μόνον πρὸς τὴν πρὸς τοὺς Νέγρους ἀπέχθεια. Οἱ ἄλλες φυλές — ἀσιατικὲς καὶ πολυνησιακὲς — ἐξισώθηκαν φυλετικά στὴ συνείδησι τῶν Λευκῶν τοῦ Νέου Κόσμου. Στὴ Νότιο Ἀφρική, οἱ Λευκοὶ ἐξακολουθοῦν τὸν ἀπειλησμένο τους ἀγῶνα κατὰ τῶν Μαύρων, προκαλοῦντες τὴν κατακραυγὴ ὅλου τοῦ πολιτισμένου κόσμου. Στὴν ὑπόλοιπο Ὑφήλιον θέμα ρασιστικὸ δέν ὑπάρχει. Ὅσον δὲ ἀφορᾷ τοὺς Ἑγχρώμους τῆς Ἰνδονησίας, ὑπενθυμίζουμε ὅτι εἶναι πιά πολῖτες κράτους ἀνεξάρτητου κι' αὐτοκυβερνώμενου.

Ἄν λοιπὸν κοιτάξουμε τὴν «Ἀπτερο Νίκη» μὲ τὰ σημερινὰ δεδομένα, ἀντιλαμβανόμεθα ὅτι τὸ θέμα τῆς ἀφορᾷ μίαν ἐποχὴ παρωχημένη. Πέρα ὅμως ἀπὸ τὰ συγκεκριμένα γεγονότα, ἡ ἀντιπαθητικὴ νοοτροπία πού κατέτρεχε τοὺς πρὸ 150 ἐτῶν κατοίκους τῆς Νέας Ἀγγλίας, ἐφ' ὅσον ἐπὶ νῦν ἐκτετατὴ καὶ ἐκτετατὴ καὶ σήμερὰ σὲ πλατειὲς μάζες τῆς Λευκῆς Φυλῆς, ἀλλὰ προσαρμοσμένη σὲ δεδομένα συγχρονισμένα. Εὐκταῖς θὰ ἦσαν ἂν ὁ Μάξουελ Ἀντερσον κατάρθωνε νὰ προσσάρμωσι τὸ θέμα τοῦ θένου του εἰς τούτα τὰ σημερινὰ δεδομένα:

Ἴσως ἀπὸ ἀδυναμία προτίμησε ν' ἀναχθῇ στὸ παρελθόν, ὅπου οἱ καταστάσεις, ὄντας πιὸ ξεκάθαρες, τοῦ ἐπέτρεπαν νὰ στήσῃ τὸ «ῥήγυμά» του μὲ μεγαλύτερη ἐμφασι κι' ἐνάργεια. Ἀδιάφορο! Ὁ διορατικὸς θεατὴς μπορεῖ τὰ ἐπὶ σκηνῆς γινόμενα κατὰ τὸ 1800, νὰ τὸ μεταφέρῃ στὸ 1950 καὶ ν' ἀντλήσῃ τὰ πρέποντα διδάγματα.

Προσθέτουμε ὅτι ὁ συγγραφεὺς μπόρεσε καὶ διάρθρωσε πῶλύ περίτεχνα τὴ θέσι καὶ τὸ θέμα του μέσα στὸ σκελετὸ τοῦ Θεατρικοῦ Λόγου, προσφέροντάς μας ἕνα ἔργο καλοχτενισμένο, ἁδρό, δυνατό, ἐξαιρετὸ ἀπὸ κάθε ἀποψι.

Ἡ ἑρμηνεία τῆς «Ἀπτερου Νίκης» ἀπὸ τὸ θίασο τῆς Ἑλσας Βεργή εἶναι ἱκανοποιητικὴ. Ὁ νέος σκηνοθέτης Γιώργος Θεοδοσιάδης ἔκανε μιά φιλότιμη προσπάθεια, πολλὰ ὑποσχομένην γιὰ τὴ μελλοντικὴ σταδιοδρομία του. Ἡ Ἑλσα Βεργή ἀπέδειξε ἐμφαντικῶς ἐκείνο πού ἀπὸ καιρὸ ὑποψιαζόμουν: ὅτι εἶχε ἐντονώτατο δραματικὸ τάλαντο, πού ἀστόχως ἄφηναν ἀνεκμετάλλευτο οἱ παλhoὶ ἐργοδότες τῆς. Ἀπέδωσε τὸ ρόλο τῆς μισοπολιτισμένης, τῆς μισοδάρδαρης, τῆς περίπλοκης, ἀλλὰ καὶ πρωτόγονης συνάμα ψυχικῶς Ἀσιατίσσης, μὲ ὑποκριτικὴ τεχνικὴ ἀνώτερη. Ὑπάρχουν στιγμὲς πού μὲ τὴν ἡθοποιΐα τῆς συγκλονίζει τὸ ἀκροατήριον. Μαζὶ μὲ τὸν Καρούσα (τὸν ἕνα ἀπ' τοὺς δύο πρώτους Ἑλληνες ἡθοποιούς τῆς ἐποχῆς μας), δημιουργοῦν μιά σκηνικὴ δυάδα ἀμεμπτὴ ἀπὸ κάθε ἀποψι.

Οἱ λοιποὶ ἡθοποιοὶ ἐπλαισίωσαν ἱκανοποιητικῶς τοὺς δύο πρωταγωνιστὲς. Ζησιμῆτος, Μπιρμπίλης, Σαντοριναῖου, Παῖζη, Κεφάλα, Γαλάνη, ἔπαιξαν τοὺς ρόλους τους μὲ τὴν πρέπουσα ἐμφασι, δημιουργώντας σύνολο πολὺ ἱκανοποιητικόν. Τέλος ὁ Σπύρος Βασιλείου σχεδίασε σκηνογραφίες καὶ κοστούμια ἀντιπροσωπευτικὰ τοῦ τόπου καὶ τοῦ χρόνου, ἀλλὰ καὶ πολὺ καλαίσθητα.

Μ. ΚΑΡΑΓΑΤΣΗΣ

✱